

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΕΝΤΥΠΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΕΩΝ

Απ' τα τελευταία χρόνια της περιόδου του δικτατορικού καθεστώτος στην Ελλάδα –όπου άρχισε να διαμορφώνεται ένα ριζοσπαστικό ρεύμα πέρα κι ενάντια στην παραδοσιακή θεσμική αριστερά– αναδύονται θύλακες πνευματικής αντίστασης που, με την γραπτή κυκλοφορία των ανατρεπτικών ιδεών, επιχειρούν να ισχυροποιήσουν την κίνηση της συνολικής αμφισβήτησης κάθε μορφής εξουσίας. Είτε πρόκειται για ανεξάρτητες εκδοτικές μονάδες επαγγελματικής απασχόλησης που θέλουν να φέρουν σε επαφή τους πολιτικούς κύκλους με ποικίλα έργα ριζοσπαστικής σκέψης, είτε πρόκειται για ανάπτυξη εκδοτικής δραστηριότητας των δρώντων πολιτικών σχηματισμών που επιθυμούν να διατυπώσουν τις ριζοσπαστικές θέσεις τους (κατά βάση, με ορίζοντα το ξεθώριασμα της διάκρισης μεταξύ συγγραφέων και κοινού), απ' τη δεκαετία του '70 μέχρι σήμερα, έχει μπει πολύ νερό στο αυλάκι της δεσπόμενης διανοητικής ατμόσφαιρας, με τον παραγόμενο όγκο αυτού του (έντυπου κατά βάση) υλικού να προκαλεί αδιάκοπα κύματα (περισσότερο ή λιγότερο ριζικής) αμφισβήτησης της υπάρχουσας κοινωνικο-πολιτικής και πολιτιστικής τάξης πραγμάτων.

Πέρα όμως από το ζήτημα της παραγωγής και της τυπικής-τεχνικής διαδικασίας της δημοσίευσης του έντυπου υλικού ριζοσπαστικών διαθέσεων, πάντοτε προκύπτει και το ζήτημα της κυκλοφορίας, της διάδοσης, της πρόσβασης, της διανομής, της διακίνησής του. Οι απαντήσεις που δόθηκαν κι εξακολουθούν να δίνονται σ' αυτό το ζήτημα, χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία: Άλλοτε, όταν δεν υπήρχε/υπάρχει η δυνατότητα για φιλοξενία των εντύπων στα ράφια βιβλιοπωλείων ή όταν δεν ήταν/είναι επιθυμητό ένα τέτοιο πλασάρισμα στην αγορά βιβλίου με τις υποχρεώσεις που αυτή θέτει (πχ. έκδοση τιμολογίων), ήταν/είναι εκ των ουκ άνευ η επιλογή της χέρι με χέρι διακίνησης του έντυπου υλικού, που μπορεί να πάρει τη μορφή κινητών σημείων διανομής (πχ. στήσιμο πάγκων σε δημόσιους χώρους), ενώ μπορεί να επιλύσει ορισμένες δυσχέρειες στην προσβασιμότητα με τη χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης κι επικοινωνίας. Άλλοτε πάλι, το μέλημα για την ύπαρξη μιας δημόσιας σφαίρας στην οποία οργανώνεται η ατομική και συλλογική εμπειρία ως ένα ζωντανό στοιχείο που αντιτίθεται και δεν ζητά βοήθεια απ' τα συστήματα μεσολάβησης του καπιταλιστικού κράτους και της ταξικής κοινωνίας, ήταν/είναι ένας παράγοντας ιδιαίτερα προωθητικός για τη διακίνηση του έντυπου υλικού ριζοσπαστικών διαθέσεων, το οποίο είθισται να διανέμεται είτε μέσα από τις εδαφικοποιήσεις αυτής της δημόσιας σφαίρας (καταλήψεις, στέκια, κτλ.) είτε στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε δημόσιους χώρους (πχ. συναυλίες, συζητήσεις, φεστιβάλ).

Όλες λοιπόν αυτές οι προσπάθειες για την κυκλοφορία των ανατρεπτικών ιδεών, όλα δηλαδή αυτά τα δίκτυα διανομής που κοπιαστικά κατά καιρούς έχουν στηθεί και συνεχίζουν να στήνονται, δεν στερούνται σημασίας υπό την σκέψη ότι είναι διεκπεραιωτικού τύπου, ότι περιορίζονται στον τομέα της διάδοσης κι όχι της παραγωγής κι εμβάθυνσης της ριζοσπαστικής σκέψης. Κάθε άλλο μάλιστα: αυτό που είναι άνευ ουσιαστικής σημασίας είναι μια διατήρηση της έντασης και της αναντιστοιχίας μεταξύ παραγωγής και διανομής ριζοσπαστικής σκέψης, καθώς κάτι δεν πάει καλά είτε όταν είναι διευρυμένο το δίκτυο διανομής σε συνθήκες ελλιπούς παραγωγής ριζοσπαστικής σκέψης, είτε όταν είναι αυξημένος ο όγκος παραγωγής υλικού με ανεπαρκή μέσα διάθεσης και διάδοσής του.

Και τα τελευταία 15-20 χρόνια στον ελλαδικό χώρο, για λόγους αντικειμενικούς (κοινωνικο-πολιτικούς) και υποκειμενικούς (κινηματικούς) που δεν άπτεται της παρούσης στιγμής να αναλυθούν, είναι γεγονός μια σημαντική –συγκριτικά με το παρελθόν– αύξηση της παραγωγής έντυπου υλικού ριζοσπαστικών διαθέσεων, είτε από (ατομικά ή συλλογικά/συνεργατικά) εκδοτικά σχήματα επαγγελματικής απασχόλησης, είτε από εκδοτικά εγχειρήματα πολιτικών ομάδων, συλλογικοτήτων ή μεμονωμένων συντρόφων. Πλέον δηλαδή, αυτό που κάπως αφηρημένα (καθώς δεν προσδιορίζεται κάπως το «κίνημα») λέγεται ως (αποκλειστικά) κινηματική ή κινηματικού ενδιαφέροντος βιβλιογραφία, μπορεί να γεμίσει τα ράφια ολόκληρης βιβλιοθήκης! Κι αν ακόμη πάρουμε ως δεδομένη προϋπόθεση ότι η αύξηση του όγκου της βιβλιογραφίας ανταποκρίνεται σε ένα αυξημένο ενδιαφέρον για εμπλουτισμό των αναγνωσμάτων από πλευράς ριζοσπαστικών κύκλων, στις μέρες μας, όπως και να 'χει, είναι αρκετά δύσκολη μια εξαντλητική παρακολούθηση της αντίστοιχης βιβλιογραφίας. Γιατί ούτε η απλή ενημέρωση πάνω στο σύνολο της (τρέχουσας, έστω) βιβλιογραφίας μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη, ούτε η απόκτηση και συγκέντρωση αυτού του συνόλου μπορεί άνετα να υποτιμά το οικονομικό κόστος, και φυσικά, ούτε η ανάγνωση και δημιουργική αφομοίωσή του μπορεί να θεωρηθεί υπόθεση ρουτίνας.

Μια τέτοια προσπάθεια συγκέντρωσης (ανάμεσα σε άλλα βιβλία, βέβαια) του έντυπου υλικού ριζοσπαστικών διαθέσεων σε ένα χώρο όπου θα διατίθεται χωρίς οικονομική επιβάρυνση αλλά με δανεισμό, ήταν το εγχείρημα της Λαϊκής Βιβλιοθήκης (2015-2018) [βλ. <https://laikhviniot.blogspot.com/> το μπλογκ, βλ. <http://titloilaikhsvivlio.blogspot.com/> τους διαθέσιμους προς δανεισμό τίτλους βιβλίων – ελλιπής καταχώρηση].

Εκκινώντας λίγο-πολύ απ' τη λογική ότι βιβλία που παρουσιάζονται σε εκδηλώσεις είναι καλό να διατίθενται προς πώληση, και για να ενισχύονται τα εκδοτικά εγχειρήματα ώστε να καλύψουν τα έξοδα της έκδοσης ή να χρηματοδοτήσουν την επόμενη έκδοση, αλλά κι επειδή αρκετός κόσμος δεν προτιμά τόσο τον περιορισμένο χρονικά δανεισμό αλλά προτιμά να έχει στην κατοχή του ένα βιβλίο ώστε να το διαβάσει τη στιγμή που θα κρίνει ή ώστε να το «κακομεταχειριστεί» κατά το δοκούν (υπογραμμίσεις, σημειώσεις, κτλ.), σταδιακά, στο εγχείρημα συμπεριλήφθηκε και τμήμα διανομής/διακίνησης έντυπου υλικού.

Βέβαια, το τμήμα του δανεισμού συνέχιζε να παίζει πρωτεύοντα ρόλο (καθώς δεν υπήρχε βιβλίο που να διατίθεται προς πώληση, χωρίς προηγουμένως να είχε προσφερθεί στο τμήμα δανεισμού), ενώ στο κομμάτι της διακίνησης το μέλημα ήταν να διατίθεται το υλικό με την όσο δυνατόν λιγότερη δυνατή οικονομική επιβάρυνση. Κάτι τέτοιο δεν υποδήλωνε κάποιο είδος μομφής προς στέκια ή καταλήψεις που επιλέγουν την τοποθέτηση ενός μικρού ποσοστού –«καπέλο»– στην καθορισμένη από τους εκδότες τιμή, προκειμένου να καλυφθούν πάγια λειτουργικά έξοδα· απλούστερα, απηχούσε το σκεπτικό ότι ένα χαμηλό οικονομικό αντίτιμο για τα βιβλία σε περίοδο οικονομικής ύφεσης μπορεί να αποτελέσει ένα έσχατο μέσο μη αποτροπής ενός ενδιαφέροντος για την επικοινωνία με τη σκέψη άλλων ανθρώπων και για την κυκλοφορία των ανατρεπτικών ιδεών.

Με τον καιρό, άρχισε να γίνεται αντιληπτό ότι το ζήτημα δεν είναι τόσο ένα μικρό «καπέλο» (που στο φινάλε δηλαδή, μπορεί να καλύψει έξοδα αποστολής/απόκτησης υλικού μέσω ταχυδρομείου ή κτελ), όσο η γενικότερη λογική που πρέπει ή δεν πρέπει να ακολουθείται: ότι φερειπείν είναι αδιανόητο να πωλείται ένα βιβλίο ακριβότερα σε ένα στέκι ή κατάληψη απ' ότι σε μια εμπορική επιχείρηση, όπως είναι κάθε βιβλιοπωλείο. [Σημειωτέον, τα βιβλιοπωλεία, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να κάνουν –ενίοτε γενναίες– εκπτώσεις, αγοράζουν από τους εκδότες τα βιβλία κατά κανόνα στη μισή απ' την αρχική τιμή. Κάτι που σημαίνει ότι από τα στέκια και τις καταλήψεις (που εκ των πραγμάτων έχουν πολύ διαφορετικό προσανατολισμό και τρόπο λειτουργίας από βιβλιοπωλεία), οι εκδότες που παράγουν υλικό ριζοσπαστικών διαθέσεων θα έπρεπε να εγείρουν αν όχι λιγότερες, τουλάχιστον ίδιες οικονομικές απαιτήσεις.]

Όμως και για το τμήμα του δανεισμού, τα συμπεράσματα που βγήκαν τότε (αλλά και κατά τη –δοκιμαστική– περίοδο λειτουργίας απ' τον Οκτώβριο του 2018 μέχρι σήμερα), δεν ήταν ούτε και είναι ιδιαίτερα ευχάριστα κι ικανοποιητικά. Πέρα απ' τα προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη συνέπειας (πολύμηνες καθυστερήσεις, ευκαιρίας δοθείσης «οικειοποιήσεις» ακόμα και σπάνιων εντύπων, κτλ.), γεγονός παρέμεινε ότι ο αριθμός των δανειζόμενων βιβλίων ήταν ελάχιστος σε σχέση με τον αριθμό που αποκτούσε το τμήμα δανεισμού, ενώ από ένα σημείο κι έπειτα δεν ξεπερνούσε καν τον αριθμό των βιβλίων που διατίθεντο προς πώληση.

Μια τέτοια ανίχνευση της έλλειψης κουλτούρας δανεισμού δεν είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την τρέχουσα πριμοδότηση του τμήματος διακίνησης υλικού, μιας κι αυτή η πριμοδότηση συναρτάται επιπρόσθετα απ' το ότι ένα τέτοιο τμήμα –πιο περιορισμένο κατά παρά πολύ σε όγκο απ' το αντίστοιχο του δανεισμού– είναι πιο ευέλικτο να επιβιώσει (αναπροσαρμόζοντας τον τρόπο διακίνησης), ανεξαρτήτως του μέλλοντος που θα έχει ο χώρος που το στεγάζει.

Αλλά δεν υπάρχει κανένας λόγος αυτή τη στιγμή να προτρέχουμε. Για την ώρα, ας ειπωθεί ότι και για το συγκεκριμένο τμήμα διακίνησης υλικού ακολουθείται το προαναφερόμενο πλαίσιο λειτουργίας που ακολουθήθηκε κι επί Λαϊκής Βιβλιοθήκης. Με μια πρώτη διαφορά ότι, μιας και δεν πριμοδοτείται το τμήμα δανεισμού κι έτσι αποκτά μια κάποια αυτονομία το τμήμα διακίνησης, πλέον δεν εγείρεται κάποιο είδος απαίτησης για προσφορά ενός αντιτύπου προς δανεισμό, παρά αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια των εκδοτικών πρωτοβουλιών και σχημάτων με τα οποία έχει (ή θα) υπάρξει επαφή και συνεργασία. Και με μια ακόμη διαφορά που σχετίζεται με ένα αυξημένο ενδιαφέρον για εξαντλημένο έντυπο υλικό, το οποίο υπάρχει ήδη (στο διαδίκτυο ή στο ηλεκτρονικό αρχείο των εκδοτικών σχημάτων) ή θα ψηφιοποιηθεί και θα υπάρξει σε ηλεκτρονική μορφή, κάτι που σημαίνει ότι μπορεί να ανατυπωθεί και να διατεθεί με αντίτιμο την τιμή κόστους εκτύπωσης (άντε, με μια στρογγυλοποίηση δεκαδικών προς τα πάνω, προκειμένου να καλυφθούν τυχόν έξοδα αποστολής/απόκτησης υλικού). Στα υπόψιν τέλος, η πρόθεση σελιδοποίησης κι εκτύπωσης υλικού δημοσιευμένου στο διαδίκτυο που δεν είχε προοριστεί να δημοσιευτεί σε έντυπη μορφή. Γιατί όπως και να 'χει, *scripta manent* στο χαρτί...

Αυτά για την ώρα. Για περισσότερα που άπτονται επαφών, συνεργασιών, συνεννοήσεων ή απλώς ανταλλαγής απόψεων, υπάρχει είτε το e-mail επικοινωνίας (**radicalbookacademy@riseup.net**) είτε η δυνατότητα προσέλευσης –σε μέρες εκδηλώσεων ή κατόπιν συνεννόησης– στο χώρο που στεγαζόταν η Λαϊκή Βιβλιοθήκη (**Ανδρέα Παπανδρέου 18, Νεάπολη/Θεσσαλονίκη**).

(Μάρτιος-Απρίλιος 2019)

RADICAL BOOK ACADEMY

<https://radicalbookacademy.noblogs.org/>

